

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Sladkého a soudců JUDr. Vítězslavy Pekárkové a JUDr. Jana Zavřela, v právní věci žalobce **R. V.**, nar. XXXX, bytem XXXX, XXXX, zastoupeného JUDr. Mgr. Jiřím Drobečkem, advokátem, se sídlem Hodonín, Velkomoravská 1, proti žalovaným **1/ J. M.**, nar. XXXX, bytem XXXX, XXXX, a **2/ Z. T.**, nar. XXXX, trvalé bydliště XXXX, XXXX, o žalobě na ochranu oprávněného dědice, o odvolání žalobce i žalovaných proti rozsudku Okresního soudu v Břeclavi ze dne 4.11.2011, č. j. 16 C 15/2011-85, doplněného usnesením Okresního soudu v Břeclavi ze dne 22.11.2011, č. j. 16 C 15/2011-89, **t a k t o :**

I. Rozsudek soudu prvního stupně se v odvoláním napadených výrocích I. a IV. **m ě n í** takto:

Žalovaná 1/ je povinna zaplatit žalobci částku 98.659 Kč do šesti měsíců od právní moci tohoto rozsudku.

Žalovaný 2/ je povinen zaplatit žalobci částku 156.852 Kč do šesti měsíců od právní moci tohoto rozsudku.

Žalování 1/ a 2/ jsou povinni zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení každý částku 7.264,80 Kč do jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku, k rukám advokáta JUDr. Mgr. Jiřího Drobečka.

II. Usnesení doplňující rozsudek se **z r u š u j e .**

III. Žalovaní 1/ a 2/ jsou povinni zaplatit žalobci na náhradě nákladů odvolacího řízení do třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku každý částku 1.882,75 Kč, k rukám advokáta JUDr. Mgr. Jiřího Drobečka.

O d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem, který byl napaden odvoláním, soud prvního stupně výrokem I. uložil žalovaným 1/ a 2/ společně a nerozdílně zaplatit žalobci částku 274.909 Kč, a to do třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku, výrokem II. zamítl žalobu ohledně částky 4.043 Kč, výrokem III. nepřiznal žalované 1/ osvobození od soudního poplatku a výrokem IV. uložil žalovaným 1/ a 2/ povinnost společně a nerozdílně zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku 54.890 Kč do třiceti dnů od právní moci rozsudku k rukám advokáta JUDr. Mgr. Jiřího Drobečka. Usnesením doplňujícím tento rozsudek pak soud prvního stupně výrokem I. uložil žalobci povinnost zaplatit České republice, na účet Okresního soudu v Břeclavi, doplatek soudního poplatku ve výši 10.160 Kč do tří dnů od právní moci usnesení a výrokem II. uložil žalovaným 1/ a 2/ povinnost společně a nerozdílně zaplatit žalobci na náhradě dalších nákladů řízení spočívajících v doplatku soudního poplatku částku 10.160 Kč, do třiceti dnů od právní moci usnesení.

Žalovaní dle obsahu podaného odvolání napadají výrok I. a IV. shora uvedeného rozsudku a namítají, že soud neúplně zjistil skutkový stav věci a jeho rozsudek spočívá na nesprávném právním posouzení. Vytýkají soudu, že „neúplně zjistil, na základě jaké právní normy a skutečnosti pozůstala Z. T. užívala byt na ulici XXXX, jaké byly vztahy ze zemřelou a žalobcem“. Namítají, že byli „zkráceni na právech obhajoby“, když nebyli předvoláni k jednání navržení svědci P. H., N. K., Z. M. a J. G. Z. T. byl zjevně zkrácen na svých právech, neboť nemohl uvádět rozhodné skutečnosti a navrhopvat důkazy na jejich prokázání. Soud prvního stupně se rovněž nezabýval tím, že žalobce plně souhlasil s vyrovnáním mimosoudním, avšak vůbec ho nezajímalo, co kdo zaplatil. Žalovaná 1/ poukazuje na to, že pokud soud prvního stupně operuje s uvedenou částkou 850.000 Kč, pak za tuto částku byl byt nabízen prostřednictvím realitní kanceláře, ale o byt nebyl zájem. Protože byt nemohla prodat, byla „přinucena právě finanční krizí, aby to nabídla za celkovou cenu 200.000 Kč, s tím, že si nový majitel veškeré opravy bude platit ze svého rodinného rozpočtu“. Tvrdí, že byla povinna uhradit následující pohledávky: anuita – 51.000 Kč, prepis – 5.000 Kč, notář – 12.000 Kč, odhad – 1.500 Kč, právník – 6.000 Kč, daňový úřad – 25.500 Kč, dluh na bytě – 23.000 Kč, inkasní listky – 6.000 Kč. Závěrem navrhuji, aby odvolací soud napadený rozsudek zrušil, případně rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobě v plném rozsahu nevyhoví. Žalovaní následně podali i odvolání proti usnesení, jímž byl shora uvedený

rozsudek doplněn. Žalovaná 1/ poukazuje, že žije z invalidního důchodu a sociálního minima a nemá prostředky, aby uhradila celkovou finanční částku ve výši 349.959 Kč.

Současně s podaným odvoláním žalovaní požádali o osvobození od soudních poplatků. O této žádosti rozhodl Okresní soud v Břeclavi usneseními z 18.4.2012, č. j. 16 C 15/2011-138 a č. j. 16 C 15/2011-139, tak, že žalované 1/ ani žalovanému 2/ osvobození od soudních poplatků nepřiznal, usnesení týkající se žalované 1/ bylo následně po jí podaném odvolání potvrzeno usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 14.11.2012, č. j. 18 Co 380/2012-175.

Proti usnesení soudu prvního stupně ze dne 22.11.2011, č. j. 16 C 15/2011-89, podal odvolání též žalobce. Má za to, že soud prvního stupně měl uložit platební povinnost, spočívající v doplacení soudního poplatku, toliko žalovaným, neboť o ní bylo rozhodováno až po meritorním skončení věci, kdy bylo zřejmé, že žalobce byl ve sporu úspěšný. Dále namítá, že byla-li žalobci uložena lhůta ke splnění jeho povinnost v délce tří dnů, tak ve stejné lhůtě mělo být uloženo žalovaným, aby tito plnili ve prospěch žalobce, a nikoli ve stanovené lhůtě třiceti dnů. Závěrem navrhuje, aby odvolací soud odvoláním napadené rozhodnutí změnil tak, že povinnost k zaplacení částky 10.160 Kč se ukládá toliko žalovaným, in eventum, aby bylo rozhodnuto, že žalovaní jsou povinni společně a nerozdílně zaplatit částku 10.160 Kč žalobci ve lhůtě tří dnů od právní moci rozhodnutí.

Podle přechodných ustanovení zákona č. 293/2013 Sb., čl. II. bod 2, pro řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona (tedy před 1.1.2014) se použije zákon č. 99/1963 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

Krajský soud v Brně, jako soud odvolací (§ 10 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb. – občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „o.s.ř.“), po zjištění, že odvolání bylo podáno osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení (§ 201 o.s.ř.) v zákonem stanovené lhůtě (§ 204 odst. 1 o.s.ř.) a směřuje proti rozsudku, proti němuž je odvolání přípustné (§ 202 o.s.ř. a contrario), přezkoumal rozsudek v odvoláním napadeném rozsahu, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo. Výroky II. a III. nebyly odvoláním napadeny, a tudíž ani odvolacím soudem přezkoumávány.

Podle přechodných a závěrečných ustanovení zákona č. 89/2012 Sb. – občanského zákoníku tímto zákonem se řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti (§ 3028 odst. 1) – účinnost tohoto zákona nastala 1.1.2014.

Není-li dále stanoveno jinak, řídí se jiné právní poměry vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, dosavadními právními předpisy (§ 3028 odst. 2 zák. č. 89/2012 Sb.).

V projednávané věci je proto při posouzení samotného žalovaného nároku, třeba postupovat dle zákona č. 40/1964 Sb. – občanského zákoníku, ve znění účinném do 31.12.2013).

Zjistí-li se po projednání dědictví, že oprávněným dědicem je někdo jiný, je povinen ten, kdo dědictví nabyl, vydat oprávněnému dědici majetek, který z dědictví má, podle zásad

o bezdůvodném obohacení tak, aby neměl majetkový prospěch na újmu pravého dědice (§ 485 odst. 1 obč. zák.).

Nepravý dědic má právo, aby mu oprávněný dědic nahradil náklady, které na majetek z dědictví vynaložil; rovněž mu náleží užítky z dědictví. Jestliže však věděl, nebo mohl vědět, že oprávněným dědicem je někdo jiný, má právo jen na náhradu nutných výdajů a je povinen oprávněnému dědici kromě dědictví vydat i jeho užítky (§ 485 odst. 1 obč. zák.).

Kdo v dobré víře něco nabyt od nepravého dědice, jemuž bylo dědictví potvrzeno, je chráněn tak, jakoby to nabyt od oprávněného dědice (§ 486 obč. zák.).

Nepravý dědic (tj. osoba, která podle rozhodnutí o dědictví nabyt majetek zůstavitele, ačkoli podle dědického práva jej neměla nabýt buď vůbec, nebo v takovém rozsahu, v jakém jej nabyt) je povinen vydat oprávněnému dědici majetek, který po zůstaviteli neoprávněně získal; není-li to možné, musí za majetek poskytnout peněžitou náhradu podle zásad uvedených pro vydání bezdůvodného obohacení. Oprávněnému dědici při vydání dědictví, které nabyt podle usnesení o dědictví nepravý dědic, náleží zůstavitelův majetek (případě peněžitá náhrada) jen do výše čisté hodnoty dědictví, dané rozdílem mezi aktivy a pasívy dědictví. Spočívá-li totiž povinnost nepravého dědice vydat majetek nabytý dědictvím na zásadách bezdůvodného obohacení tak, aby nepravý dědic neměl majetkový prospěch na újmu pravého dědice, nemohou být v této souvislosti uvažována pouze aktiva dědictví. Výši majetku nabytého z dědictví ovlivňují rovněž pasíva dědictví (přiměřené náklady spojené s pohřbem zůstavitele, zůstavitelovy dluhy, odměna notáře jako soudního komisaře zaplacená nepravým dědicem). Vzhledem k tomu, že bezdůvodné obohacení nepravého dědice vyjadřuje vždy jen rozdíl mezi aktivy a pasívy dědictví, je přitom třeba vzít v úvahu nejen majetek a dluhy, které byly zjištěny v řízení o dědictví, ale případě též aktiva a pasíva, k nimž nebylo v dědickém řízení přihlédnuto (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. 21 Cdo 3099/2010)..

V projednávané věci se žalobce domáhá ochrany svého práva jako oprávněný dědic po Z. T., nar. XXXX, posledně bytem XXXX, XXXX, zemřelé XXXX, a to jako vnuk zůstavitelky Z. T. vzhledem k tomu, že jeho matka H. V., dcera Z. T., zemřela XXXX a žalobce je jejím jediným potomkem.

Ze spisu Okresního soudu v Břeclavi sp. zn. 41 D 1116/2008, jímž bylo vedeno dědické řízení po Z. T., bylo zjištěno, že v tomto řízení soud jednal jako s dědici – účastníky řízení - pouze s pozůstalou dcerou J. M. a pozůstalým synem Z. T.. Usnesením z 13.1.2009, č. j. 41 D 1116/2008-26, jež nabylo právní moci 10.2.2009, kterým bylo toto dědické řízení skončeno, soud určil obvyklou cenu majetku zůstavitelky 850.747 Kč a schválil dohodu o vypořádání dědictví, dle které nabyt J. M. „nároky vyplývající z členství v XXXX, stavební bytové družstvo v XXXX, XXXX, včetně práva k nájmu k družstevnímu bytu č. v XXXX, XXXX, XXXX, v tržní ceně odstupného za převod členských práv a práva nájmu družstevního bytu v celkové výši 850.000 Kč“, a dále „zůstavitelčin podíl ve výši 747 Kč v XXXX, spotřebním družstvu v XXXX, XXXX“ s tím, že byla povinna vyplatit do tří měsíců od právní moci tohoto usnesení Z. T., r.č. XXXX / XXXX, trvale pobytem XXXX, XXXX, částku 425.000 Kč. Soud současně uložil povinnost zaplatit odměnu a náhradu hotových výdajů notáře Josefa Holobrádka, jako soudního komisaře, a to J. M. v částce 6.070 Kč a Z. T. v částce 6.060 Kč.

V projednávané věci soud prvního stupně zjistil, že žalobce je jediným synem H. V., která byla dcerou zůstavitelky Z. T.. Zůstavitelka nezanechala závět, takže ze zákona by nárok na dědictví měli J. M., Z. T. a žalobce R. V., každý k 1/3. Žalobce tak má právo, aby mu žalovanými byla vydána 1/3 dědictví. Soud prvního stupně rovněž zjistil, že J.M. byl po skončení dědictvého řízení převeden původně družstevní byt do vlastnictví, a tento byt následně převedla na svého syna Z. M. a jeho družku N. K.. Není-li možné, aby nepravý dědic vydal oprávněnému dědici majetek, který po zůstaviteli neoprávněně získal, musí za majetek poskytnout peněžitou náhradu (srov. § 458 odst. 1 obč. zák.), aby ani v takovém případě neměl majetkový prospěch na újmu oprávněného dědice. Proto, převede-li nepravý dědic věc patřící do dědictví na další osobu, musí oprávněnému dědici za tuto věc poskytnout peněžitou náhradu. Vzhledem k tomu, že nelze žalobci vydat podíl na dědictví in natura, má právo na vyplacení 1/3 hodnoty dědictví podle zásad o bezdůvodném obohacení.

V dědictvém řízení po Z. T. byla práva a povinnosti k družstevnímu bytu zůstavitelky č. XXXX v XXXX na adrese XXXX XXXX, stanovena dle ocenění, které předložila žalovaná 1/, částkou 850.000 Kč. Z této částky také v rámci dědictvého řízení soud vycházel při určení obvyklé ceny majetku zůstavitelky 850.747 Kč. Proti rozhodnutí, kterým byla určena obvyklá cena majetku zůstavitelky Z. T., žalovaní nepodali odvolání, rozhodnutí nabylo právní moci a oba žalovaní, jako účastníci dědictvého řízení, jsou jím vázáni. Přehlédnout nelze ani skutečnost, že při uzavírání dohody o vypořádání dědictví z této částky oba žalovaní zjevně vycházeli, když žalovaná 1/ se zavázala vyplatit žalovanému 2/, jako jeho dědictvý podíl, částku 425.000 Kč, tedy téměř přesně 1/2 obvyklé ceny majetku zůstavitelky. Pokud žalovaná 1/ v podaném odvolání namítá, že za částku 850.000 Kč se jí nedařilo byt prodat, nelze k této námitce přihlížet, přičemž tvrzení, že uvedený byt bylo možno prodat jen za 200.000 Kč je zcela zjevně mimo realitu cen takových bytů.

Soud prvního stupně však nepostupoval správně, jestliže povinnost zaplatit žalobci, jako oprávněnému dědici, peněžitou náhradu, uložil společně a nerozdílně oběma žalovaným. S ohledem na to, že při stanovení peněžitě náhrady je postupováno dle zásad bezdůvodného obohacení, je dle konstantní judikatury třeba, aby tato náhrada byla stanovena jednotlivě vůči neoprávněným dědicům, případně též s přihlédnutím k tomu, jakým způsobem se podíleli na placení pasív dědictví, neboť i tato skutečnost má vliv na zjištění, v jakém rozsahu se neoprávněně obohatili.

Soud prvního stupně při stanovení výše peněžitě náhrady odečetl od ceny nabytého majetku náklady pohřbu ve výši 13.889 Kč a dále částku 12.130 Kč, tvořící odměnu a náhradu hotových výdajů notáře Josefa Holobrádka, jako soudního komisaře. V průběhu tohoto řízení však vyšlo najevo, že zůstavitelka měla v době své smrti ještě dluh u XXXX v XXXX z titulu nesplaceného úvěru. Odvolací soud doplnil dokazování přípisem tohoto stavebního bytového družstva z 6.11.2014 (č.l. 174 spisu), dle něhož nesplacený zůstatek úvěru k bytu XXXX v XXXX (objekt XXXX, č. bytu XXXX) činil k 31.7.2008 (tj. k datu úmrtí zůstavitelky Z. T.) částku 58.193 Kč. Z obsahu spisu je přitom zřejmé, že tuto částku zaplatila XXXX v XXXX žalovaná 1/ předtím, než jí byt byl převeden do vlastnictví. Tuto částku je proto třeba odečíst od částky, kterou je povinna žalovaná 1/ zaplatit žalobci. Naproti tomu pokud žalovaná 1/ požaduje v podaném odvolání odpočet dalších částek, jde o náklady, které vznikly až po smrti zůstavitelky, a proto k nim přihlížet nelze.

Jestliže se od zjištěné obvyklé ceny dědictví 850.747 Kč odečtou výše uvedená pasíva, zbývá 766.535 Kč, a z toho nárok žalobce na 1/3 dědictví činí 255.511 Kč. S ohledem na to, že za náklady pohřbu zůstavitelky odpovídají oba žalovaní dle § 470 odst. 2 obč. zák. a oběma též byla uložena povinnost zaplatit odměnu notáře, jako soudního komisaře, jsou tyto částky odečítány jim oběma, navíc žalované 1/ je navíc třeba odečíst částku 58.193 Kč, kterou sama zaplatila XXXX v XXXX.

Odvolací soud proto změnil výrok I. rozsudku prvního stupně (§ 220 odst.1 o.s.ř.) tak, že určil, že žalovaná 1/ je povinna zaplatit žalobci částku 98.659 Kč a žalovaný 2/ 156.852 Kč. S ohledem na to, že se jedná o poměrně vysoké částky, a s přihlédnutím k majetkovým poměrům žalovaných, byla stanovena lhůta k výplatě šest měsíců od právní moci tohoto rozsudku.

Pokud je v podaném odvolání namítáno, že soud jednal v nepřítomnosti Z. T., který tak byl krácen ve svých právech účastníka řízení, je třeba konstatovat, že Z. T. byl řádně předvolán k jednání před soudem prvního stupně i před odvolacím soudem, a pokud se k jednání nedostavil, sám se tak vzdal možnosti vystupovat před soudy obou stupňů, se všemi právy z toho vyplývajících. Jestliže žalovaní v podaném odvolání tvrdí, že byli poškozeni na svých právech, když soud prvního stupně neprovedl jimi navržené důkazy svědeckými výpověďmi, odvolací soud se ztotožnil s názorem soudu prvního stupně, že není důvod vyslechnout navržené svědky, neboť jejich výpovědi by nemohly mít vliv na skutkové a právní posouzení věci.

Řízení na ochranu oprávněného dědice dle § 485 obč. zák. je řízením sui generis, kde v první řadě jde o určení oprávněného dědice, a až následně o vydání části dědictví formou naturální restituce, případně, jak je tomu v projednávané věci, o zaplacení peněžité částky, neboť samotné dědictví již nelze vydat (srov. ust. § 486 obč. zák.). Z toho důvodu, i když se žalobce domáhal zaplacení konkrétní částky, není namístě zamítnout žalobu ohledně částky, kterou soud žalobci, jako oprávněnému dědici nepřiznal.

S ohledem na výše uvedené je také při stanovení poplatkové povinnosti (stejně jako při stanovení náhrady za zastupování účastníka advokátem) je třeba vycházet z toho, že základ poplatku tvoří peněžité plnění, ale výše poplatku se stanoví částkou 1.000 Kč dle položky 2, bod 1, písm. c/, sazebníku poplatků, tvořícího přílohu zákona č. 549/1991 Sb. o soudních poplatcích, ve znění účinném v době podání žaloby. Z toho důvodu odvolací soud dospěl k závěru, že nejsou dány důvody pro doměření soudního poplatku, jak učinil soud prvního stupně v usnesení doplňujícím rozsudek, a tudíž ani k tomu, aby byla žalobci uložena povinnost doplatek poplatku zaplatit a žalovaným uloženo tutéž částku zaplatit žalobci v rámci náhrady nákladů řízení. Proto usnesení soudu prvního stupně doplňující rozsudek zrušil.

Při stanovení výše náhrady za zastoupení žalobce vycházel soud prvního stupně z vyhlášky č.484/2000 Sb. Tato vyhláška byla v mezidobí zrušena nálezem Ústavního soudu ze dne 17.4.2013, sp.zn. Pl. ÚS 25/12, uveřejněného ve Sbírce zákonů dne 7.5.2013, avšak platila v době podání žaloby i v době rozhodnutí soudu prvního stupně, takže s ohledem na

legitimní očekávání účastníků řízení odvolací soud, při změně výroku IV. napadeného rozsudku ohledně výše nákladů řízení, při použití ustanovení § 150 o.s.ř., stanovil náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně ve výši dle této vyhlášky. Náklady řízení žalobce tvoří zaplacený soudní poplatek 1.000 Kč, odměna 10.000 Kč dle § 8 vyhlášky č. 484/2000 Sb., dále paušální náhrada hotových výdajů po 300 Kč za čtyři úkony právní služby (§ 13 odst. 3 vyhl. č. 177/1996 Sb.), náhrada za promeškaný čas v délce čtyř půlhodin po 100 Kč (§14 odst.3 téže vyhlášky), cestovné za dvě cesty z Hodonína do Břeclavi a zpět 508 Kč, náhrady za daň z přidané hodnoty, jíž je zástupce žalobce plátcem (§ 137 odst.3 o.s.ř.), tedy dohromady 14.529,60 Kč. Povinnost zaplatit žalobci tuto náhradu nákladů řízení byla uložena žalovaným, každému z ½.

Žalobce byl úspěšný i v rámci odvolacího řízení, a proto mu dle § 142 odst.1 o.s.ř. náleží náhrada nákladů tohoto řízení. S ohledem na to, že žaloba na vydání dědictví má především charakter určení oprávněného dědice (jak výše uvedeno), nelze uvažovat, že by žalovaní byli v odvolacím řízení zčásti úspěšní v důsledku změny výroku I. napadeného rozsudku. Při stanovení náhrady nákladů odvolacího řízení vycházel odvolací soud již z vyhl. č. 177/1996 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Odměna sestává z odměny za zastoupení advokátem za jeden úkon právní služby (účast u odvolacího jednání) dle § 9 odst. 1 a § 7 bod 4 ve výši 1.500 Kč, náhrady paušálních výdajů ve výši 300 Kč dle § 13 odst. 3, náhrady za promeškaný čas za čtyři půlhodiny po 100 Kč dle § 14 odst. 3, cestovného 912 Kč, náhrady za daň z přidané hodnoty ve výši 21% 653,50 Kč, celkem 3.765,50 Kč. Tyto náklady řízení jsou žalovaní povinni zaplatit žalobci rovným dílem.

P o u ě n í : Proti tomuto rozsudku lze podat dovolání do dvou měsíců ode dne jeho doručení k Nejvyššímu soudu, prostřednictvím Okresního soudu v Břeclavi, za splnění podmínek uvedených v § 237 o.s.ř., tedy jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která do rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Brno 27. listopadu 2014

Za správnost vyhotovení:
Lenka Hložková

JUDr. Petr Sladký, v. r.
předseda senátu